

8. Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо перепродажу товарів під час карантину, епідемії, надзвичайної ситуації, надзвичайного або воєнного стану) від 29.03.2020 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68480
9. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України № 1550-III від 16 березня 2000 р. *Офіційний вісник України* від 28.04.2000 – 2000 р., № 15, стор. 7, стаття 588, код акта 15660/2000.

Ключові слова: зараження коронавірусом SARS-CoV-2 (COVID-19), кримінальна відповідальність за зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби, бланкетні норми кримінального права, кримінальна відповідальність, кримінальне право.

Ключевые слова: заражение коронавирусом SARS-CoV-2 (COVID-19), уголовная ответственность за заражение вирусом иммунодефицита человека или другой неизлечимой инфекционной болезни, бланкетные нормы уголовного права, уголовная ответственность, уголовное право.

Key words: infection by coronavirus SARS-CoV-2 (COVID-19), criminal liability for infection by human immunodeficiency virus or other incurable infectious disease, blanket criminal law, criminal liability, criminal law.

КУЗЬМІН ЕДУАРД ЕДУАРДОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук*

ТКАЧУК БОГДАН ПАВЛОВИЧ

*Національний університет «Острозька академія»,
аспірант кафедри правосуддя та кримінально-правових дисциплін,
Здолбунівська місцева прокуратура Рівненської області, прокурор*

ДЕЯКІ МІРКУВАННЯ ЩОДО «МІЖНАРОДНИХ ЗЛОЧИНІВ» ТА ПРОТИДІЇ ЇХНЬОМУ РОЗСЛІДУВАННЮ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

Останнім часом все більшої популярності та широкого вжитку і використання у новинному дискурсі набуває словосполучення «міжнародні злочини», і незважаючи на те, що наукові пошуки визначення цього поняття розпочались досить давно [з певною долею умовності можемо стверджувати про 1986 р. і далі, наприклад: 3; 2], дискусія з цього приводу наразі триває [див., детальніше, наприклад: 4, с. 15-116], і більш того, суттєво актуалізується у сучасних реаліях сьогодення, – як у сфері міжнародного співробітництва та європейської інтеграції, так і в умовах правової реформи [6], в контексті розвитку кримінального права [11], стосовно питань імплементації міжнародно-правових норм та спроб забезпечення т. зв. «гармонізації (національного – Е. К., Б. Т.) кримінального законодавства з положеннями міжнародного права» [8; 9].

Слід розпочати з того, що поняття «міжнародні злочини» зазвичай прийнято сприймати в якості певної системоутворюючої категорії саме міжнародного кримінального права [12, с. 102], а відтак, воно, як правило, розглядається на умовно «міжнародному рівні», в межах міжнародного кримінального права, з притаманними йому специфікою та особливостями. Не занурюючись у деталі, подібний стан речей традиційно обумовлюється насамперед тим, що відповідні злочини вважаються такими, що є найсерйознішими, та такими, реакція на які суттєво впливає як на авторитет держави на міжнародній арені, так і на відносини між державами. Розуміння їх «міжнародної природи», у свою чергу, невід'ємно пов'язується із створенням та діяльністю таких міжнародних кримінальних судових установ, як Нюрнберзького та Токійського трибуналів, Трибуналів щодо колишньої Югославії і Руанди, Міжнародного кримінального суду тощо [1]. Примітно, що крізь роки, з прийняттям Римського статуту, був сформульований перелік конкретних злочинів, що відносяться до «міжнародних», – це: *a)* злочин геноциду; *b)* злочини проти людяності; *c)* воєнні злочини; *d)* злочин агресії, – трьома з яких присвячені окремі статті цього міжнародного документу (ст.ст. 6 («Геноцид»), 7 («Злочини проти людяності»), 8 («Воєнні злочини»)) [10].

Керуючись вищезазначеними аргументами та враховуючи політико-правову ситуацію, що склалась в Україні, сьогодні існує низка закликів [наприклад, 7] та певних намагань щодо внесення змін до чинного Кримінального кодексу України (далі – КК України) в частині забезпечення виконання міжнародних зобов'язань щодо запобігання безкарності за міжнародні злочини [9]. Однак, справедливості заради слід зазначити, що реалізація означених зобов'язань вже знаходить своє відображення у розділі XX КК України («Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку»), а тому, на нашу думку, доцільніше вести мову не стільки про безкарність, яка нібито існує, скільки про вдосконалення чинних норм, що регламентують кримінальну відповідальність за відповідні злочини. Проте і сам підхід, що прослідковується щодо вдосконалення зазначених положень, а саме, – фактичне дублювання визначення злочинів відповідно до положень, що містяться у міжнародних нормативно-правових актах також вбачається не зовсім раціональним, адже в самих цих актах здебільшого зазначено, що поняття та терміни, які в них використовуються, «... використовуються виключно «для цілей» відповідних нормативних актів ...» [10]. У такому разі, слід погодитись із думкою Є. Л. Стрельцова, про те, що «механічне» («сліпе») копіювання законодавства, «механічні» вставки в національне законодавство, можуть призвести до надуманої «ревізії» догм Загальної частини (КК України – *Е. К., Б. Т.*), до «відторгнення» традиційних, сталих положень такого законодавства в Особливій частині (КК України – *Е. К., Б. Т.*) [11, с. 89]. І дійсно, на нашу думку, все це зумовлює необхідність законодавчо-коректного формулювання диспозицій статей таким чином, щоб, насамперед, зберегти ідею, яка була закладена у міжнародно-правовому акті, та викласти її найбільш зрозумілою і простою «мовою» для право-

застосування, зокрема, для працівників правоохоронної системи та системи правосуддя.

Більш того, примітно, що подібні складнощі сьогодні вже і так мають місце на рівні практичного застосування норм, зокрема, передбачених розділом XX чинного КК України («Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку»), як на рівні кримінально-правової кваліфікації, так і на рівні розслідування відповідних злочинів, як через умовно-об'єктивні обставини, так і завдяки активній свідомій чи несвідомій протидії їх розслідуванню, що, як правило, проявляється у висвітленні розслідування як прояву цензури в державі, як боротьба з інакомисленням, політичними опонентами, як проведення акцій протестів; у дискредитації як конкретного працівника (слідчого, прокурора, судді), так і системи в цілому, зокрема, шляхом перенесення акцентів на інші справи, створення образу неважливості розслідування злочинів відповідної категорії у порівнянні з іншими тощо.

Відповідно до відомостей з Єдиного державного реєстру судових рішень [5], переважна більшість вироків за злочини, що в національному праві прийнято називати «міжнародними», це, з-поміж інших, вирок за статтею 436¹ Кримінального кодексу України («Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів»), деякі з яких були вчинені шляхом використання мережі Інтернет, а також за допомогою соціальних мереж.

Аналіз практики розслідування та судового розгляду зазначених справ дійсно свідчить про те, що протидія розслідуванню відповідних злочинів переважно має прояв або у приховуванні самого злочину, або у приховуванні осіб, які його вчинили [13, с. 140]. Подібні діяння є цілком зрозумілими, адже за наявності навіть мінімального обсягу відомостей про подію чи особу дозволить правоохоронним органами розпочати кримінальне провадження та ефективно провести слідчі дії. Щодо соціальних мереж, то слід зауважити, що сьогодні особливе місце під час здійснення протидії розслідуванню злочинів дійсно займає інформація, що в них розміщується. У свою чергу, перехід до їх використання, як засобу протидії розслідування, зазвичай пов'язується з надзвичайною простотою у викладі інформації, відсутністю системи ідентифікації особи первинного автора, її швидким розповсюдженням, а також з широким масивом охоплення аудиторії.

Таким чином, слід зазначити, що питання правового визначення поняття та змісту міжнародних злочинів сьогодні потребують подальшого усестороннього дослідження як з боку науковців, так і практичних працівників, оскільки від цього залежить не тільки ефективність їх розслідування, а й, багато в чому, авторитет держави на міжнародній арені.

Список використаної літератури:

1. Cassese's International Criminal Law / rev. by A. Cassese, P. Gaeta, L. Baig, M. Fan, C. Gosnell, A. Whiting. 3rd ed. Oxford : Oxford University Press, 2013. 472 p.

2. Cherif Bassiouni M. International Crimes: Jus Cogens And Obligatio Erga Omnes. *Law and Contemporary Problems*. 1996. Vol. 59, No. 4. Pp. 63-74.
3. International Criminal Law. Volume I: Crimes / ed. by M. Cherif Bassiouni. Dobbs Ferry : Transnational Publishers, Inc., 1986. Pp. xix, 581.
4. Stahn C. A Critical Introduction to International Criminal Law. Cambridge : Cambridge University Press, 2019. 464 p.
5. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: www.reyestr.court.gov.ua (дата звернення: 24.03.2020).
6. Питання Комісії з питань правової реформи : Указ Президента України від 7 серпня 2019 року № 584/2019. Президент України : офіц. інтернет-представництво. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/5842019-28949> (дата звернення: 24.03.2020).
7. Правовий висновок УГСПЛ щодо законопроекту із гармонізації кримінального законодавства з положеннями міжнародного права у справах, пов'язаних зі збройним конфліктом та окупацією. URL: <https://helsinki.org.ua/articles/pravovyj-vysnovok-uhspl-schodo-zakonoprojekt-u-iz-harmonizatsiji-kryminalnoho-zakonodavstva-z-polozhennyamy-mizhnrarno-dnoho-prava-u-spravah-pov-yazanyh-zi-zbrojnym-konfliktom-ta-okupatsijeyu/> (дата звернення: 24.03.2020).
8. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення гармонізації кримінального законодавства з положеннями міжнародного права № 0892 від 29.08.2019. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66454 (дата звернення: 24.03.2020).
9. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення гармонізації кримінального законодавства з положеннями міжнародного права № 9438 від 20.12.2018. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65266 (дата звернення: 24.03.2020).
10. Римський статут міжнародного кримінального суду : Міжнародний документ від 17.07.1998. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588 (дата звернення: 24.03.2020).
11. Стрельцов Є. Л. Реформа кримінального законодавства України: осінні роздуми. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 100 с.
12. Теорія та практика міжнародного кримінального права : підручник / Н. А. Зелінська, С. С. Андрейченко, Н. В. Дрьоміна-Волок, Д. О. Коваль ; за ред. Н. А. Зелінської. Одеса : Фенікс, 2017. 582 с.
13. Чесакова М. С. Форми і способи протидії розслідування злочинів: підходи до їх класифікації. *Право.ua*. 2015. № 1. С. 139-145.

Ключові слова: міжнародні злочини, імплементація міжнародно-правових норм, гармонізація кримінального законодавства, протидія розслідуванню, соціальні мережі.

Ключевые слова: международные преступления, имплементация международно-правовых норм, гармонизация уголовного законодательства, противодействие расследованию, социальные сети.

Key words: international crimes, implementation of international legal norms, harmonization of criminal law, counteraction to investigation, social networks.